

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایک آیدہ برنشر اولنور

مندرجات

طوبقو سراى مايوفى عبدالرحمن شرف
استانبولده الك اسكى عثمانلى كتابهسى خليل ادهم
عثمانلى تاريخ نويسلىرى ومورخلىرى (مابعد) نجيب عاصم
وقعه نويس تشرىفاق اديب افندى - سليم ثالثك بعض اوامره مهمهسى محمد غالب
روم سلجوقى دولتلك انقراضيله تشكىل ایدن طوائف ملوك احمد توحيد
بر وثيقه قديمه
دوقتور قراجون ايمره نجيب عاصم
تفرقه : تاريخ سلطان محمد ثانى. مؤلفى قريستو وولوس. مترجمى قاروليدى .

فیشانی ۵ غروش

مرجى — باب على تاريخ عثمانى انجمنى

استانبول

مكتبة المجلدات

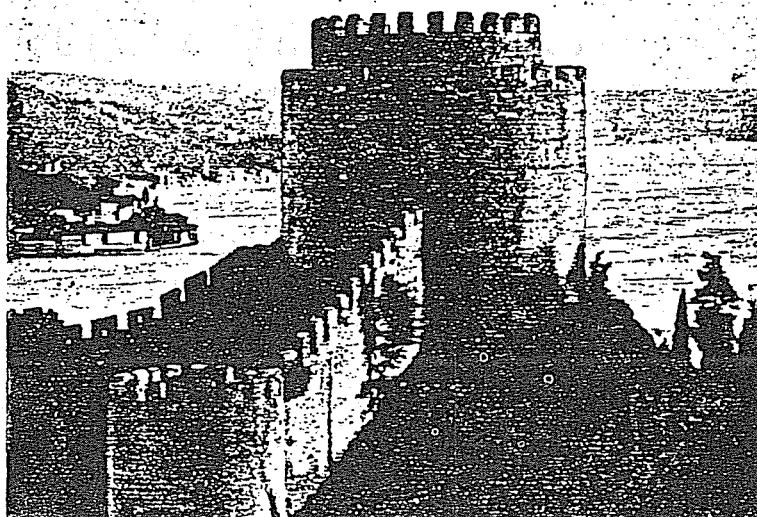
طبع في المطبعه

۱۳۲۹

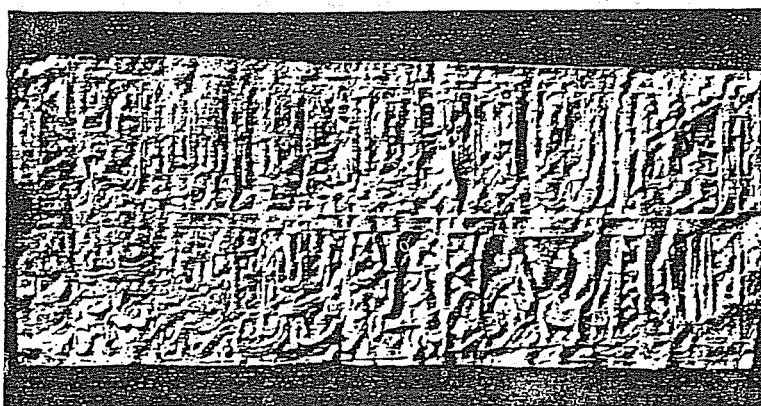
استانبولده اڤاسکی عثمانلی کتابهسی

استانبولده عثمانلی دورینه عائد مبانی مختلفه نك اوزرلرنده کی تاریخ کتابه لرینک جمعی لزومنی پک اسکیدن حس ایدنلر اولمشدر [۱]. فی الواقع کتابه لر بوکون تاریخ یازمق یاخود اسکیدن یازیلش تاریخلری تدقیق و تفتیش ایتک ایچون مراجعت اولنه جق وسائطک الکمهلرندن اولدیفنه نظراً امید ایدرزکه جوق کلمه دن وبو وثائق محو و خراب اولمه دن انلری قواعد مرعیه ایغرافیه به تطبیقاً طویلامغه غیرت و همت ایدنلر اوله جقدر. استانبول کتابه لری علی العموم ایکی قسمه آریله بیلورکه برطاقی صرف تاریخی برطاقی ده دها زیاده ادبیاتمر نقطه نظرندن اهمیتی حائردر. علی الاکثر اسکی کتابه لریمز عربجه اولوب متلری قیسه وانحق لازم اولان سوزلری محتویدر. دها یکیلری ایسه اوزونجه و حتی بعضاً غایت اوزون ترکیه اشعاردن عبارتدرکه بونلرک ایچندن علم تاریخ ایچون بش اون سوز الندقدن صکره قصوری ادبیاته ترک ایدله بیلور.

[۱] بومیانده الک اول حقیقه الجوامع صاحبی حافظ حین افندی بی ذکر ایتک لازم اولوب ۱۱۸۲ تاریخیه قدر دار لسلطنة العلیه و اطرافنده موجود جوامع شریفه بی تعداد و تعریف ایتدیکی صیغه ده ضبط ایدله بیلدیکی کتابه لریده قید ایلمشدر. علی ساطع افندیده مطبوع نسخه ده ۱۲۵۳ سنه قدر اصلنک بر مثلنی دها علاوه ایلمشدر. - مورخ هاسر ۱۸۲۲ ده المانجه اوله رق نشر ایتدیکی قسطنطنیه و بوسپوروس نام ائرنده سکان درت قدر کتابه بی ترجمه لرله برابر درج ایلمشدر. - سجل عثمانی صاحبی ثریا افندی مرحومک اسامی رجالی جمع ایتک ایچون سه لرحه قبرستانلری طولا شه رق مزار کتابه لرینه مراجعت ایتدیکی ارباب وقوفک معلومیدر. - اخیراً بو مجموعه ده وقعه نویس و معارف ناظری عبدالرحمن افندی حضرتلرنک طویقو سرائی هایونه دائر یازمقده اولدینی مقاله لرده دخی سرائی مذکورک کتابه لرینی عینله درج ایلکده اولدقلری مع المنونیه کوریلکده در.

روم ابلى حصارنده زغنوس پاشا قلهسى

زغنوس پاشا قلهسىنىڭ كتابهسى

استانبول وجوارنده عیجا الك اسكى عثمانلى كتابهسى هانكيسدر ديه
چوقدندر مراق ايتكمده ايدم . شمدى به قدر بيلدكلريمز ۸۶۷ و ۸۷۵
تاريخلى فاتح و ۸۶۸ تاريخلى محمود پاشا جامع شريفلى و ۸۷۷ تاريخلى
چينبلى كوشك كتابه‌لى ايدى . اجادن برى بوندن برايكى سنه اول
روم ايلي حصارى برجلوندن برنده برسك كتابه بولندينى خبر ويرمى
اوزرينه درحال كيدوب كورمش وفي الحقيقه قسطنطينيه عثمانيلر وضع
ايتديكى الك اسكى كتابه اولديغنى اكلامش ايدم [۱].

مذكور كتابه روم ايلي حصارينك غرب شماليسى منهاسنى تشكيل
ايدن يعنى بيك طرفه ناظر اولان كوشه‌ده كى جسيم قله‌ك داخل حصارده
بولنان خراب قپوسك بالاسنده بولنوب بياض مرمر اوزرينه قبارتمه
ثلث ايله محكوك وايكى سطردين عبارتدر .

(۱) امر ببناء هذه القلعة والقلعة المنيعة الرفيعة السلطان الاعظم
والخاقان المعظم محمد بن مراد خان

(۲) خلعت مملكته لعبده المكرم ووزيره المعظم زغنوس پاشا بن
عبدالله وفرغ منها تمام شهر ر من شهر سنة ست وخمسين وثمانماية

كتابه‌ك يازيسى غايت كرفت و برخيلى يرلى بوزوق وبونكله برابر
موقعى دخى بك يوكسك اولديغندن حل وقرائى ده اونستده مشكلدر .
متن كتابه‌دن اكلاشلديغنه كوره فاتح سلطان محمد خان بوقله‌ك [وبلكه
اطرافنده كى قلعه ديوارلرينك] بناسنى وزيرى زغنوس پاشايه امر ايلشدر .
كتابه‌ك صول طرفده والت كوشه‌ده كى (ر) حرفى رجه علامت
اولديغندن قله‌ك بناسى ۸۵۶ سنه‌سى رجبده تمام اولشدر .

[۱] بيلدريم سلطان بايزيد خانك انشا ايلديكى واولجه كوزل حصار ياخود
بكيجه حصار (كلشن معارف ۵ جلد ۱ ، صفحه ۵۲۰) وشمدى اناطولى حصارى
دنين حصارك ديوارلرده دخى البته كتابه‌لر وارايدى فقط بوكون هيچ برطرفنده
بويله برشى كورده مدم بلكه بركون درون ويرونى تطهير اولنه جق اولورسه
طوپراقلر التدن بريازى طاشنك چيقسى ملحوظدر .

خافان مشارالیه قسطنطنیه نك فتحی نیت ایلدکن صکره بوغازك
اڤاسکی طاری اولان اناطولی حصارینك قارشوسنده کی نقطهیه کچرک
اوراده عاجلاً بر حصار انشائه مباشرت ایلددرکه اولجه بوغاز کسن [۱]
(کلشن معارفده نیکحصار ، جلد ۱ ، صفیه ۵۲۰) وشدی روم ایلی
حصاری نامیه معروفدر . بوقلمه نك کرک موقعه کرک صورت انشائه
دائر تاریخلرده وکتب سائرده برچوق معلومات موجود اولدیقندن [۲]
بز بوراده تفصیلاته کیریشمیه رک بر قاق سوز سوبیه جکیز .

حصارک بولندینی چیقندی به یزانتین لرک وقتده هر مه ثوم برومونتور یوم
دیر لر ایدی . بوراسی بوسفورک اڤاسکی طاری محلی اولدیقندن ازمنه قدیمده
دخی مشهور محارب لری بورادن کچدک لری مرویدر . سلطان فاتح حصارک
انشا چون اقتضا ایدن مالزمنه بی از میددن وقره دکن ار کلیسندن جلب
ایدوب جوارنده الآن برلری کورینن طاش اوجاقلردن دخی طاش
چیقارته رق بیکلرجه عمله چالشدیردی . مورخ سعدالدین وعالی حصارک
انشاسی خلیل پاشایه امر اولندیقی وقرق کونده وبعض روایتده درت
آیده اڤکال ایدیلدیکی سوبیورلر . خیرالله افندی مأخذینی خبر ویرمیه رک
[هامردن المش اوله جق] ۸۵۶ سنه سی مارتنک یکرمی برنجی کونی

[۱] یعنی بوغاز ایچنی کسن دیمک اولوب یوخه باش کسن دیمک دکلدیر .
[۲] سعدالدین ، تاج التواریخ ، جلد ۱ ، صفیه ۴۱۶ . — عالی ، کنه
الاکبار ، جلد ۵ ، صفیه ۲۵۰ . — صولاق زاده ، صفیه ۱۹۱ — منجم
باشی ، جلد ۳ ، صفیه ۲۶۷ . — نشانجی محمد پاشا ، صفیه ۱۶۱ — فرائضی
زاده ، کلشن معارف ، جلد ۱ ، صفیه ۵۲۰ . — قره چلی زاده ، روضه
الابرار . صفیه ۳۷۵ . — خیرالله افندی ، جلد ۸ ، صفیه ۶۰ — اولیا
چلی ، جلد ۱ ، صفیه ۴۵۳ — هامر ، دولت عثمانیه تاریخی ، فرانسه
ترجمه سی ، جلد ۲ ، صفیه ۳۷۲ — هامر ، قسطنطنیه و بوسپوروس ،
(الانجه) جلد ۲ ، صفیه ۲۲۰ — اسکی ییزانتین مورخلردن دوقاسی وخالقو
قوندیلیس وقرینو وولوس . تاج سلطان محمدخان ثانی ، قارولیدی افندی ترجمه سی
صفیه ۱۸ — الخ .

انشائاتہ بدأ ایدیلوب تموز اواخرندہ ختام بولدیغنی درمیان ایدیور .
 هر نه قدر انشائاتہ نه کونی باشلانلدیغنی تحقیق ایتک قابل دیکمده
 ۸۵۶ سنه سی رجینک بری ۱۴۵۲ سنه سی تموزینک اون سکرنجی
 کونته تصادف ایتدیکندن هر حالده تموز ایچنده انشائاتک ختام بولدیغنی
 تعین ایدر . عالی نک قولنه کوره مهندسیندن معمار مصلح الدین انشائاتہ
 نظارت ایتشدرد . اولیا چلی ایسه حصار حقنده برچوق تفصیلات و بره رک
 دیوار لر ایله قله لرک هیئت مجموعہ سی خط کوفی اوزره یازلمش اسم پادشاهی
 شکنده اولدیغنی تعریف ایدیور . اسکی مؤرخلریمزک هیچ برنده بویله
 برقیده تصادف اولمندی . انجق متأخریندن بعضلری ازجله هامر ،
 بوقولی اولیا چلی به عطفاً کتابلرینه درج ایتشلردر . دیوارلردن براسم
 اوقویه بیلیمک واسع برقوه تخلیه به محتاجدر . حصارک بیلدیکمز شکل
 عجیبی اخذ ایتش اولسی دها زیادہ اراضینک انتظامسزلقه تابع اولق
 مجبوریتدن ایلری کلدیکی اکلاشیلور . اولیا چلی حصارک ابعادنی و قله لر
 ایله دندانلرک عددنی دخی بیلدیریورایمده الیزده الآن بنانک مکمل
 برپلانی اولدیقتن بونلری تدقیق ایتک شمدیلک قابل دیکلدر .

موضوع بحث اولان کتابده اسمی محرر وزیر زغنوس پاشادن
 کرچه تاریخلر متفرق صورتده بحث ایتکده ایملرده کندوسنک اولدقجه
 مکمل برترجه حاله دسترس اوله مدق . هر حالده مشارالیهک فاتح
 حضرتلرینک اک نامدار وزراستدن اولدینی و کرک اثنای فتحده کرک
 بالآخره بولندینی محاربه لرده یرارلقی کوریلدیکی حقنده کی روایاتده مورخلر
 متفق کیدرلر . زغنوسه دائر عثمانلی تاریخلرندن زیادہ ییزاتین تاریخلرندن
 معلومات بولنیور . مورخ هامر بونلردن و عثمانلی تاریخلرندن و بعضاً
 دخی اوروپا لیلرک و نائقتدن اقتباس ایتشدرد . خیرالله افندینکده باشلیجه
 مأخذلرندن بری هامر اولدینی معلومدر . سامی بکک قاموس الاعلانده
 زغنوسک اسمی بیلہ یازیلی دیکلدر . عالی کنه الاخبارنده زغنوس پاشایی

سلطان مراد ثانی وزراسى صیرومنده (جلد ۵، صحیفه ۲۲۴) و نشانیجی محمد پاشا فاتحک وزراسى میاننده ایکنجی وزیر اوله رق کوستریور (صحیفه ۱۶۲). یالکنز ثریا افندی سبجل عثمانیده تصحیحه محتاج اولان شوفضله معلوماتی ویریور (جلد ۲، صحیفه ۴۲۶): «داماد شهریارى زغنوس محمد پاشا ابوالفتح سلطان محمد خان حضرتلرینک شهزاده لکترى آواننده بولنان امرادن ایدی ۸۴۷ ده ادرنه یی تشریفلرنده بوکا وزارت احسان بیورلدى ۸۴۸ ده متقاعداً کلیولویه کوندرلدى و ۸۵۷ ده وزارتى اعاده قلندی ۸۶۰ ده قره سی والیسی اولدى. اوراده وفات ایتدی. زوجہ سی فاطمه سلطان ایله بالیکسریده آیری آیری تربهلرده مدفوندرلر. مخدومی احمد چلیدر.»

زغنوس پاشانک براسی ده محمد اولدینقی کتابه ده کورمبورز. انجیق کتب توارینجک بعضلرنده بویله یازیلیدر. کندوسنک نرہ لی اولدینقی تاریخلر یازیمور. خیرالله افندی (جلد ۷، صحیفه ۷۸) سلطان محمدک ایلک جلوسنده خلی مرتبه هوا وهوسه میل حتی رومی الاصل اولان زغنوس پاشایه فوق الماده التفات ایلدیکنی تاج التورینجندن نقل ایدیوسده تاج التوارینجده بویله برقیده قطعاً تصادف ایدم مدیکم کبی تکمیل اوزمانک وقایعنی یازان بزانتیه مورخلری رومدن دوتمه اولانلری دائماً کرایتدکری حالده هیچ بری زغنوس ایچون مهتیدردیمور [۱].

«زغنوس» اسمی بر روجه کلمه یه مشابه کبی کورونیورسده خالص

[۱] مرادکله اخیراً نشر ایتکده اولدینقی تاریخ ابولفاروق نام اثرنده زغنوسک رومدن دوتمه وهرتالنه مستعد و مفید برآدم اولدینقی و بالیکسری یه نئی ایدیلرک الکشدید جزا ایله جزا لندینقی و سکره قرامانه والی اولدینقی الخ یازیورسده یاکشقلله زغنوس پاشا ایله یته فاتح و زراسندن اولوب صدر اعظم دخی اولان و قرامان سفرنده بولنان روم محمد پاشایی یکدیگرته قاریشد بر دیشندن ایلری کلدیکی اکلاشیلور (جلد ۱، صحیفه ۲۹۶ و ۳۱۱ و جلد ۲، صحیفه ۷ و ۱۰۲ الخ)

ترکچہ اولوب شاہینک برنوعی اولان برقوشہ اطلاق اولنور [۱] .
 بونکچہ برابر کتابہدہ بابانک اسمی عبداللہ اولمنہ نظر آکندوسنک کولہ
 اولسی احتالیدہ وارد خاطر اولور . اخیرا انتشار ایتمکدہ بولنان
 یورغانک المانجہ دولت عثمانیہ تاریخندہ (جلد ۲ ، صفحہ ۵۰) مأخذ
 کوسترمیہرک زغنوسہ ارنبوددر دنیور . زغنوس پاشاداماد شہریاری دیہ
 معروفدر . خالقوقوندیلپس سلطان محمد خانک ہمشیرہ سنک زوجیدر
 دییور [۲] . فقط طربزون فتحندن صکرہ طربزون عائلہ ایمپراطوریسی
 اکثریتلہ اتلاف اولنوب ایمپراطورد اویڈک حیاندہ قلان کریمہ سی پرنس
 آنا دہا خرستیان ایکن اوزمان تالیالیا والیسی اولان زغنوس پاشاہ
 تزویج ایڈیلیور [۳] . ایلک حرمک وفاقی اوزرینہ می بونی الدینی
 معلوم دکلدر انجق بالاخرہ پرنس آنسای تطلیق ایتیش اولہ حق کہ
 مومی الہا دین اسلامی قبول ایتدکدن صکرہ ایکنجی دفعہ اولہرق سابق
 مورہ والیسی اوزنوس زادہ ایلہ تزویج ایڈیلیور [۴] . زغنوسک ایکی کریمہ سی
 اولوب برینک حرم ہایونندہ بولندیغنی ودیکرینک محمود پاشانک زوجہ سی
 اولدیغنی خالقوقوندیلپس سویلیور [۵] . متشرقین معروفہدن المانیانک
 سابق ازیمیر جنرال قونسولوسی موسیو مورتمانک سوکہ قضانک بلاط
 قریہ سندہ استساح ایدوب عاجزلرینہ تودیع ایتدیکی برقبر کتابہ سندہ
 سلجک بنت زغنوذ و ۸۵۹ سنہ سی اوقونیور . حیدر پاشا منزار لغندہ زغنوس

[۱] خالقوقوندیلپس « زوغانوس » وکاتب چلبی جہاننامہ « زغنون »
 کی یازیورلر . — احمد رفیق پاشا ، زاغنوس یؤبو طوغاندر دییور ، لہجہ —
 پاوہ دوقورنی ، ترک لفاتی ، زغنوس یازیور .

[۲] بون طیبی ، صفحہ ۳۸۳ — ہامر ، فرانزجہ ترجمہ سی ، جلد

۲ ، صفحہ ۴۰۶

[۳] خالقوقوندیلپس ، صفحہ ۵۲۷ — ہامر ، جلد ۳ ، صفحہ ۸۱

[۴] خالقوقوندیلپس ، صفحہ ۵۶۱ — ہامر ، جلد ۳ ، صفحہ ۸۱

[۵] یورغا بومحمود پاشانک برمیخال اوغلی اولدیغنی قید ایڈیلیور ، جلد ۲

صفحہ ۵۰

عائله‌نه عائد برايكي قبر بولنديغنى نجيب عاصم بك خبر وېرمش ايدى .
زغئوس باشانك وقييه‌سندە ايكي اوغلى بولنديغنى ايلروده كوره‌جكز .

زغئوس باشانك فاتح زماننده كي خدمايتندن بحث ايتمەدن اول ۸۱۷
سنة لرنده يعنى چلبى سلطان محمد خان زماننده تاريخلر مزده امير سليمانك
مخدوم وياخود برادرينه لالالىق خدمتده بولمش اولان وقرين آباده
فرار ايدن بوشهزاده بي طوتوب پادشاهك حضورينه كتورن بردرزي باشى
زغئوس بكي در خاطر ايتك لازمدر [۱] . سنة مذبوره دن سلطان مراد
ثانينك ايلك سلطنتى اواخرينه دكين هر نه قدر اوتوز سەك بر مدت كچيور
ايسەده اكر زغئوسك تيمش يش نه قدر بر حيات بولنديغى قبول اولتور
ايسە درزي باشى زغئوس بك ايله وزير زغئوس باشانك عين شخص
اولسى احتمالدن بعيد دكلدر .

وزير زغئوس ايلك اول فاتح سلطان محمد خانك برنجى سلطنتده صحه حكومتده
كوريلوب خاقان مشاراليه ايله برابر مقيسادن كلديكي اكلاشيلور . انجق
مراد خان ثانينك ايكنجى دفعه اوله رق سلطنته كچديكنده ينه مقيمايه
عودت ايدن اوغلى سلطان محمد . صاروجه باشاي ترفيق ايتديكي حالده
زغئوسى تقاعدك ايله باليكسرى يه تبعيد ايديلور [۲] . حتى عالى كندوسه
قره سى سنجاغى و يريلوب اولنجه يه قدر اوراده استراحت ايتدى [۳]
ديورسەده بونك طوغرى اوله ميه جنى آتيدە اكلاشيلور . خيرالله افندى
بوتبعيدك سببى سلطان محمدى هوايى شيلره تشويق ايتمەدن ايلرى كلدى

[۱] تاج التواريخ، جلد ۱، صفحه ۲۷۶ — منجم باشى، جلد ۳، صفحه ۳۳۰ — خيرالله افندى، جلد ۶، صفحه ۸۳ — هاسر، المائجه نسخه سنك
ايكنجى طبى، جلد ۱، صفحه ۳۰۰

[۲] تاج التواريخ، جلد ۱، صفحه ۳۸۷ — منجم باشى، جلد ۳، صفحه ۳۶۱ — هاسر، فرانسجه ترجمه سى، بولردن اقتباساً، جلد ۲، صفحه ۳۱۷

[۳] كنه الاخبار، جلد ۵، صفحه ۷۱۶ و ۲۲۴

دیور (جلد ۷، صفحہ ۷۹) .

فاتحک ایکنجی جلوسنی متعاقب زغنوس پاشادہ مناسدن عودت
ایتمش اولہ بقدر . زیرا کندوسنی دہا استانبول فتحندن اول بر وزیر
عالیشان اولہرق حکومت ایشلرندہ بولیورز . حتی فاتح حضر تلیرنہ
نہ درجہ خصوصیتی اولدیفنہ ونہ قدر کوزدہ بولندیفنہ روم ایلی حصار
کتاہہ سندہ کی « العبدہ المکرم و وزیرہ المعظم » عبارہ سنک اسم ہایونلہ
برابر بر لوحہ دہ محکوک بولنسی بر دلیل قویدر . حصار قلعہ سندہ کی کتاہہ
یو کونہ قدر موجود اولدیفنی حالہ عثمانی مورخ لرندن ہیچ بری بو حصارک
انشا آتندہ زغنوسک مستخدم اولدیفنی سولہ میورلر . یالکز تاج التواریخ
(جلد ۱، صفحہ ۴۱۶) حصارک انشا آتی خلیل پاشاہ امر اولدیفنی
وکنہ الاخبار (جلد ۵، صفحہ ۲۵۰) اولا بر رغوسہ تمیل آتیلوب
اتمام بناسی خلیل پاشاہ امر اولدیفنی بعدہ ایکی برغوس دہا یاپیلوب
آرا یری کر مہ ایدلدیکنی سولیورلر . ییزانتین مورخ لرنندہ بوبادہ دہا
فضلہ معلومات بولیورز . بولردن دوقاس سلطان محمد خانک دکر طرفدہ کی
کوشلردن برنی برقلہ انشاسیچون خلیل پاشاہ وقرہ طرفدہ کی برکوشہ یی
زغنوسہ و دیگر کوشہ یی صاروجہ یہ ویردیکنی قید ایتمشدر [۱] . اشته
بوسایہ دہ دکر کنارندہ کی قالین وکوشہ لی قلعہ نک (خلیل پاشا قلعہ سی)
وحصار قریہ سی اوستندہ کی مدور قلعہ نک (صاروجہ پاشا قلعہ سی) وکتاہہ مزک
بولندیفنی مدور قولہ نک دخی (زغنوس پاشا قلعہ سی) اولدیفنی تعین ایدر .
صاروجہ پاشا قلعہ نک داخلندہ نردبانلری اولوب بالاسنہ قدر چیقور
وداخلندہ کی بر اوطلہ یی فاتح حضر تلیرنک اقامت بیوردیفنی محل دیہ
کوسترلر . زغنوس قلعہ نک درونی شمعی بوشدر .

حصارک انشا آتندن صکرہ زغنوس پاشایی استانبول محاصرہ سندہ

[۱] ہامس ، فرانزجہ ترجمہ سی ، جلد ۲ ، صفحہ ۳۷۰ ، مأخذی خبر
ویرمیور ایسہ دہ دوقاسدن اقتباس ایتمشدر .

غایت فعال برحاله و ابراز شجاعت ایتمکده اوله رق بولورز . سلطان محمد خانى بر آراق محاصره دن فراغت ایتدیرمک استهین خليل پاشا وهوادارلرینک اصرارینه رغماً زغنوس پاشا شیخ احمد کورانی و شیخ آق شمس الدین وجعفر پاشا ایله برلکده پادشاهی محاصره نك دوامنه ترغیب و تشویق ایلشاردر [۱]. انشای محاصره ده زغنوس پاشا بر مقدار عسکر ایله استانبول طرفدن غلظه یی ترصده مأمور اولوب غلظه ده جنوز لولرک عملکتنی ترک ایدوب قاجه لرینه مانع اولور [۲]. قریتو وولوس بر آز دها تفصیلات ویره رک [۳]. فاتح حضرتلرینک زغنوس پاشایه کرامیق (یعنی خاصکوی) ایله قارشوسنده کی استانبول سوری بیتده اولان خلیج بوغازینه برکوبری انشاسی امر ایتدیکنی و پادشاهک انشای محاصره ده شهره بر شدتلی هجوم اجراشه قرار ویرمی اوزرینه بتون امر او ضابطان و عساکره خطاباً ایراد بیوردقلری نطقده « زغنوس پاشا! سن ده کوبری یی عبور ایدرک خلیج داخلنده کی سورک اوزرینه شدت سیرمه و عظیمه ایله هجوم و لیمانده بولنان کیلری ده لزومنده معاونته جلب ایله » مآلنده امر ویردیکنی یازیور . خیرالله افندی (جلد ۸ ، صیفه ۷۲) مأخذینی کوسترمیه رک « زغنوسک قره جه بک ایله برابر غلظه طرفیله قاسم پاشا سواحلتی آبلوقه ایتمکه مأمور اولدقلرندن طولمه باغچه دن دخی قزاقلر واسطه سیله یکرمی قدر چکدیرمه وشالوپا و سندان چکدیروب قره دن قارشویه کوبری قورمق و قلعه نك ایوانسرای قبوسندن باغچه قبوسنه قدر محاصره ماده سی دخی زغنوس پاشانک نتیجه تدبیری اولمشدر» دییور . والحاصل استانبولک خلیج جهته ده زغنوسک پک چوق خدماتی

[۱] تاج التواریخ ، جلد ۱ ، صیفه ۴۳ — منجم باشی ، جلد ۳ ، صیفه ۳۶۸ — بولردن و دو قاسدن اقتباساً هاسر ، فرانزجه ترجمه سی جلد ۲ ، صیفه ۴۰۶ .

[۲] خالقو قوندیلیس ، صیفه ۳۸۳ و ۴۰۱ — دو قاس ، صیفه ۲۹۸

[۳] قارولیدی افندی ترجمه سی ، صیفه ۴۸ و ۷۵

کوردیلدیکی کبی غلظه‌نک جنوزلو اهاالیسی کندوسنه مرخصلر بوللاوب
محلهرینک ینما ایدیله‌سی ایچون رجاده بولغشلردرو قلمه‌لرینک اختاری
پاشایه تسلیم ایلهلریده ینه کندوسنک تداییرسیاسیه‌سندن عداولنه‌بیلر [۱].
جنوزلولرک شو صورتله عرض مطاوعتلی اوزرینه فاتح حضرتلی
طرفندن کندولرینه بعض امتیازات و مساعداتی حاوی بر فرمان عالی
تطیر بیورلدیغنی و بوفرمانک یکی روجه عباره ایله برنخه‌سنی بک اوغلنده
بارون تستا زدنده کوروب استساخ ایتدیکنی هامر سوبلیور و فرمانک
بالاسنده فاتحک طغراسی وزیرنده عربجه اوله‌رق ۸۵۷ سنه‌سی جاذی -
الاخره‌سنگ اواخرنده قسطنطنیه‌ده تحریر اولدی عباره‌سی و «الفقیه
زغنوس» امضایی یازیلی اولدیغنی‌ده علاوه ایدیور [۲].

فتح قسطنطنیه‌ی متعاقب زغنوس پاشا حرم هایونده بولنان کریمه‌سیله
برابر آناطولی‌یه نفی اولنوب تبعیثلی ایچون کندوسنه اوراده اراضی
احسان بیورلدیغنی یالکیز قرستو و وولوسده محرردر [۳]. عین مورخ
۱۴۵۹ ده یعنی ۸۶۳ سنه هجریه‌سنده کلیولی والیسی وقبودان دریا نصب
اولنوب قرق کبی ایله طاشوز و سادرك اطه‌لری ضبط ایتدیکنی

[۱] دو قاس، صحیفه ۲۴۲، هامر، فرانسیزجه ترجمه‌سی، جلد ۲، صحیفه ۴۳۴ -
فتح‌دن صکره برچوق اکابر اتلاف اولندیغنی حالده وندیک کبی زاده‌لرندن
قاتشاره‌نو و سائرلی زغنوسه التمش بیک التون و یرمک صورتیه نفسلری
فور تاردقلری لئوناردوس خیه‌نزیس دن نقلاً سوبلیور . (الانجه نسخه‌سنگ
ایکنجی طبی، جلد ۱، صحیفه ۴۲۳).

[۲] هامر تاریخنک فرانسیزجه ترجمه‌سنده (جلد ۲، صحیفه ۵۲۳) -
مذکور فرمانک روجه متی ایله فرانسیزجه ترجمه‌سی مندرج ایسه‌ده مأخذی
یالکیز الانجه نسخه‌سنگ ایلک طبعنده (جلد ۱، صحیفه ۶۷۷) خبر ویریور .
چیتق آرنک عثمانلی تاریخنده (جلد ۱، صحیفه ۶۷۷) بوفرمانک ایتالیانجه‌سی پارسده
آرسه‌نال کتبخانه‌سنده بولندیغنی و فقط ایتالیانجه‌سیله روجه‌سنگ پیننده بعض فرق
اولدیغنی سوبلیور . متک طرز افاده‌سنه کوره بوفرمانک حتی محتاج تدقیقدر .
[۳] برنجی کتاب، ماده ۷۷ — تکمیل بوقسم هرنه سیه مبنی ایسه
قارولیدی افندی طرفندن ترجمه اولنماشدر . ۶ ترجمه‌سی ایکی سطر دن عبارت
بولنان بوماده کتابک حطا و صواب جدولنده در . انجمن

بيلدرييور [۱] فقط زغنوسك بويله التى سنه متبادياً منى بولنديفته دائر اليمزده هيچ بر بشقه وثيقه اولمدينى كي ۸۵۷ دن ۸۶۳ تاريخه قدر كندوسك نه ايشلرده بولندينى حقنده دخی بر معلومات يوقدر . كليولى واليلكندن صكره موره نك فتحه كيدوب طرخان زاده عمر بكك يرينه موره واليسى تعيين اولتيور سده كويا سمار كده روملره ايديكى مظللمدن طولايي عزل ايديلوب يرينه حمزه پاشانصب اولتيور . آنجق بودخى عين اسابدن طولايي غضب شاهانه يه اوغرا ديفندن بئكرار زغنوس پاشا موره وتاليا واليلكنه تعيين اولتيور [۲] .

اشته بوهنكامده ايدى كه زغنوس پاشا آتته نك الكصوك دوقهسى اولان فراقو آچايسولى يي الدينى امر اوزرينه قتل ايدير مش بوصور تله تكميل موره قطعهسى ۸۶۴ ده مالك عثمانيه يه ادخال ايديلشدر [۳] .

او عصر ك وقايى بويله ضبط ايديلش اولسه ايدى بز شمدى زغنوس پاشايي طربزونده بوله جق ايدك . اسكى تاريخلر مركز هيچ برنده بوكا دائر بر كلبه سيله يوقدر . انجق طربزون قلعهسى قبولرندن برى « زغنوس قپوسى [۴] » وهمان قلعه خار جنده كي بر كوبرينك « زغنوس كوبريسى » نامنى طاشيمه لرى زغنوسك طربزونده دخی بولنديفته دلالت ايدر . فى الحقيقه طربزونده دائر

[۱] اوچنجى كتاب ، ماده ۱۷ — عين قيد خالقوفونديليس ده (صحيفه ۴۷۰) وارسه ده ۱۴۵۷ سنه نك ياز موسمنده وزارتدن عزل وكليولى يه والى اولدى دييور كه ۸۶۱ سنه مجريه سنه توافق ايدر وبو صورت صحنه دها قرين كي كورنيور . — هاسر ، فرانسزجه ترجمهسى جلد ۲ ، صحيفه ۵۴ ، حمزه پاشاك يرينه كليولى واليسى اولدينى سويليور .

[۲] خالقوفونديليس ۴۷۱ — ۴۸۲ — هاسر ، جلد ۳ ، صحيفه ۵۸ .
[۳] هاسر خالقوفونديليس دن اقتباساً ، جلد ۳ ، صحيفه ۵۹ — خيراخ افندى ، جلد ۸ ، صحيفه ۱۰۶ الخ — خيراخ افندى يته اوراده . صحيفه ۱۰۷ ، سلطان محمد خالك معيتنده بئكر بكي زغنوس پاشا وصدر اعظم محمود پاشا و حمزه بك و طرخان بك بولندقلرى حالده آتته نك تماشاسنه كينديلر دييور .
[۴] كانب چلبى ، جهانغا ، صحيفه ۴۰ — اوليا چلبى ، جلد ۲ ، صحيفه ۷۶

کوچک فقط مفید برآورده [۱] طربزون قلمه‌سك عمارت جهت آجیلان قیومی خارجده کی محلات اهاالینك اثنای محاصره‌ده زغنوس پاشا ایله برمدت محاربه‌ایستدکری و بومحله بولنان کوپری به آلآن زغنوس کوپریسی دینلیدیکی و سلطان سلیمك طربزونه والی نصب اولدینی زمانه قدر طربزون حکومتی سینوب حاکمدن صکره خیرالدین وزغنوس پاشالر وسائر کبی امراه ویرلش اولدینی مندرجدر.

اولیا چلینك ادرنه‌ده بره بکارخانه زغنوس پاشا، اولدینی و بونك محکمه ایله اسکی مدرسه اراسنده بولندینی درمیان ایتیمی [۲] پاشانك ادرنه‌ده دخی اوقافی اولدینقه دلالت ایدر. فی الواقع شهر مذکورده حکومت اتصائده ژاندرمه دائره‌سی ایله حبسخانه اراسنده برجامعی موجود اولدینی بزمه خبر ویردیلر. کندوسنك الك بیوک اوقافی ایسه بالیکسری ده بولنور. استانبول فتحی متعاقب اوراده بش التي سنه اقامت ایتدیکنه نظراً شهر مذکورده آیریجه برمحبت حاصل ایتدیکی و بلکه آخر عمرنده اورایه چکیلوب اوراده ارتحال ایتش اولسی ده اغلب احتمالندر. بالیکسری مبعوث محترمی غالب افدینك همتیله اله ایدیلن عربی العباده و فقیه صورتنده وقفنامه‌نك بعدالوقات ۸۶۶ تاریخنده تنظیم اولدینی و بك واسع اوقافی بولندینی و محمدچلی و علی چلی ناملرنده ایکی اوغلی دخی اولدینی اکلاشیلور. ادریس بدلیسی نك هشت بهشتده علاءالدین علی چلی بن زغنوس پاشانك ۹۰۵ دن ۹۰۷ سنه قدر دور سلطان بایزیدخان ناییده دفتردار اولدینی محرردر. بالیکسری ده بنا کرده‌سی اولان غایت کوزل جامع شریف و تره ۱۳۱۳ سنه‌ده وقوع بولان زلزله‌ده منهدم اولوب بالاخره مجدداً انشا اولتمشدر [۳]. جامعك مرمردن و مصنع منبری اسکی اولوب منبر قیوسنك اوزرنده کی کتابه‌نك عباره سندن ابجد

[۱] شا کرشوكت، طربزون تاریخی، ۱۲۹۴ ده طبع اولتمشدر، صفحه ۶۲ و ۱۰۲

[۲] سیاحتنامه، جلد ۳، صفحه ۴۶۰.

[۳] مجدداً انشا اولنان جامع شریف ایله قدیم منبرك رسملری ۱۳۲۵

سنه‌سی بروسه سالنامه‌سنده (صفحه ۱۲۰ و ۵۷۶) مندرجدر.

حابیله ۸۶۵ تاریخی چیقدی بیلیور. کاتب چلی جهاتماده (صحیفه ۶۱۱) بالیکسری دن بحث ایتدیکی صرهد زغنوس پاشانک اوزاقده برطاغدن شهره برصو کتوردیکنی سویلیور .

اشته حضرت فاتحک امریله روم ایلی حصارنده کی اوقوجه قله بی انشا ایدوب موضوع بحث اولان کتابده پادشاهک اسم شریفیله برابر کندنی اسمی دخی یازیلی اولان زغنوس پاشانک ترجمه حالته دا ترجمه ایده بیلیدیکمز معلومات بوندن عبارتدر .

اگر مفاخر ملیه مزی احیا ایتک فکری بزده او یانیرسه بلکه اوزمان بو حصارلریده خرایتدن قورتاده رق صورت لایقده محافظه سنه موفق اولورز . عثمانیلرک استنبولده الک اسکی کتابهسی عاجز لرینه خبر ویرن ذاته بوراده عرض شکران ایدرم .

خلیل ادهم